

УДК 355.58:378.147:796.011

DOI [HTTPS://DOI.ORG/10.33989/2075-146X.2025.36.339443](https://doi.org/10.33989/2075-146X.2025.36.339443)

ЛЮБОВ КРАВЧЕНКО

ORCID: 0000-0003-0011-609X

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

РОМАН УСТІЛОВСЬКИЙ

ORCID: 0009-0001-4255-076X

Київський інститут Національної гвардії України

ОЛЕГ СЕРИЙ

ORCID: 0000-0003-3159-553X

Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут, м.Київ

ПРОЄКТНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У ФІЗИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ: ДОСВІД ІНТЕГРАЦІЇ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ

У статті здійснено теоретичний аналіз і обґрунтування можливостей застосування проєктно-орієнтованого підходу в системі фізичної підготовки майбутніх офіцерів. Підкреслено, що фізична підготовка, будучи структурним компонентом військово-професійної підготовки, має набути більшої прикладної спрямованості, відображати реальні сценарії бойових дій та бути інтегрованою із тактичною, психологічною і лідерською складовими освітнього процесу.

Окреслено методологічну базу дослідження, яка охоплює компетентнісний, діяльнісний та аксіологічний підходи; зазначено, що проєктно-орієнтований підхід у фізичній підготовці виступає не лише як освітня технологія, але і як ефективний інструмент формування ключових компетентностей – уміння діяти в нестандартних умовах, приймати рішення під тиском часу, демонструвати лідерство, організовувати взаємодію в підрозділі, витримувати складні фізичні й психологічні навантаження. Розкрито основні проблеми сучасної фізичної підготовки курсантів: зниження мотивації, шаблонність організації занять, відсутність зв'язку між програмними вправами і специфікою бойових завдань, формалізм в оцінюванні досягнень.

У межах статті запропоновано педагогічну модель впровадження проєктно-орієнтованого підходу у фізичну підготовку, яка передбачає п'ять логічно пов'язаних етапів: постановка завдання, аналітика ситуації, планування дій, практична реалізація та рефлексивна самооцінка. У підсумку зазначено, що проєктно-орієнтований підхід має значний потенціал у трансформації фізичної підготовки майбутніх офіцерів, сприяє зростанню мотивації до занять, формує суб'єктну позицію курсанта як активного учасника освітнього процесу, розвиває здатність діяти у нестандартних обставинах та готуватися до виконання складних бойових завдань.

Ключові слова: *фізична підготовка, майбутні офіцери, проєктно-орієнтований підхід, військова освіта, бойова готовність, педагогічна модель, інноваційні технології, інтеграція теорії і практики*

Постановка проблеми; її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Сучасна система військової освіти України переживає етап глибокої трансформації, що обумовлено як змінами безпекового середовища, так і зростаючими вимогами до якості підготовки офіцерського складу. Одним із ключових напрямів цієї трансформації є удосконалення фізичної підготовки майбутніх офіцерів як важливого складника їхньої функціональної, бойової та професійної готовності. Фізична підготовка має бути не лише спрямованою на розвиток витривалості, сили та координації, але й відповідати специфіці реальних бойових завдань, моделювати ситуації військової діяльності, сприяти прийняттю рішень в умовах стресу та забезпечувати високу ефективність дій особового складу.

У цьому контексті дедалі більшого значення набуває проєктно-орієнтований підхід як інноваційна стратегія, що передбачає практико-орієнтовану взаємодію здобувачів у процесі вирішення реалістичних, комплексних і багатокомпонентних завдань. Залучення майбутніх офіцерів до навчальних проєктів, що базуються на інтеграції теоретичних знань із практикою бойової підготовки, дає змогу створити мотиваційно значущі умови для професійного становлення, підвищити ефективність засвоєння змісту фізичної підготовки, а також сформувати стратегічно важливі якості – зокрема, командну взаємодію, ситуаційне мислення, фізичну витривалість у складних умовах.

Разом з тим, аналіз чинних програм фізичної підготовки та організації навчального процесу у військових ЗВО засвідчує фрагментарність інтеграції фізичної, тактичної й інтелектуальної підготовки курсантів. Наявна методика часто залишається традиційною, недостатньо адаптованою до динамічних вимог бойових дій, а практичний складник фізичної підготовки не завжди спрямований на формування комплексної бойової готовності. Таким чином, постає наукова проблема: забезпечити ефективну

інтеграцію проєктно-орієнтованого підходу в систему фізичної підготовки майбутніх офіцерів з метою підвищення її прикладної, адаптивної та компетентнісної спрямованості.

Мета статті полягає у виявленні педагогічного потенціалу проєктно-орієнтованого підходу як засобу трансформації фізичної підготовки майбутніх офіцерів в умовах сучасних вимог до бойової готовності та професійної мобільності.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Проблематика фізичної підготовки майбутніх офіцерів є предметом вивчення вітчизняних дослідників, які вказують на її визначальне значення в системі військово-професійної освіти та підготовки кадрів сектору безпеки і оборони. У працях Д. Авзалової та В. Рефеля (2023) акцентується увага на порівняльному аналізі організації фізичної підготовки у закладах вищої військової освіти України та зарубіжних країн; автори підкреслюють, що вітчизняна система фізичної підготовки майбутніх офіцерів має орієнтуватися на інтеграцію прикладної спрямованості з адаптивністю до умов сучасного бою. Є. Куришко (2022) аналізує досвід застосування військових вправ у збройних силах країн НАТО, де фізична підготовка розглядається як елемент міждисциплінарної військової підготовки, що включає ситуаційне моделювання, підвищення психологічної стійкості та розвиток лідерських якостей; це дає підстави для висновку, що ефективна фізична підготовка повинна не лише формувати рухові якості, а й бути тісно пов'язаною з контекстами бойового застосування.

Концептуальні основи підготовки офіцерів до організації фізичного виховання підлеглого особового складу детально представлено в роботі А. Мельнікова, де автором обґрунтовано необхідність цілеспрямованої підготовки командирів до педагогічного супроводу фізичного вдосконалення військовослужбовців у структурі повсякденної та бойової діяльності. А. Моргунов та співавтори (2021) зосереджуються на удосконаленні нормативної бази навчальної дисципліни «Спеціальна фізична підготовка», підкреслюючи важливість відповідності навчального змісту сучасним професійним викликам, специфіці правоохоронної діяльності та необхідності гнучкого оновлення освітніх стандартів. У цьому ж напрямі виконане дослідження О. Хацаюка (2020), де представлено модель підготовки офіцерів-правоохоронців до застосування фізичних заходів впливу в умовах службово-оперативної діяльності, що також опосередковано демонструє необхідність інноваційного переосмислення фізичної складової службової підготовки.

Значну увагу інноваційному потенціалу фізичної підготовки приділено у роботі П. Хоменка та Р. Феніча (2023), які обґрунтовують доцільність моделювання умов бойової діяльності як дидактичного інструменту у професійно-прикладній підготовці майбутніх офіцерів; у дослідженні О. Ярмача та В. Чепурного (2024) здійснено огляд програм фізичної підготовки майбутніх офіцерів країн-членів НАТО; авторами підкреслено системність, багатокомпонентність та високий рівень інтеграції фізичної, морально-психологічної й інтелектуальної складових в освітніх моделях цих країн. Таким чином, проаналізовані публікації відображають різні аспекти організації, змісту та інноваційного розвитку фізичної підготовки військовослужбовців. Водночас слід констатувати, що в науковому дискурсі поки що відсутнє комплексне системне дослідження, присвячене впровадженню проєктно-орієнтованого підходу у фізичну підготовку майбутніх офіцерів, що залишає значний потенціал для подальших наукових розвідок у цій сфері.

Викладення основного матеріалу дослідження. Проєктно-орієнтоване навчання (ПОН) у сучасних науках про освіту трактується як інноваційна технологія, що ґрунтується на цілеспрямованій діяльності здобувачів освіти, спрямованій на розв'язання комплексних практико-орієнтованих завдань у межах навчального проєкту. Цей підхід поєднує елементи дослідницького, проблемного, ігрового та інтерактивного навчання, завдяки чому сприяє розвитку не лише професійних знань, але й таких важливих характеристик особистості, як самостійність, критичне мислення, відповідальність і здатність до ефективної командної взаємодії. Сутність проєктного підходу полягає у тому, що навчальний процес вибудовується навколо конкретного проєкту, який має чітко визначену практичну мету, передбачає міждисциплінарну інтеграцію, спирається на реальні або змодельовані ситуації з подальшим виходом на конкретний результат – продукт, модель, рішення або план дій. У контексті фізичної підготовки майбутніх офіцерів це може бути, наприклад, розроблення та апробація моделі тренування, орієнтованої на виконання визначеного бойового завдання, наприклад, евакуація поранених, переміщення з вантажем, або марш-кидок з подоланням перешкод.

Інтеграція проєктно-орієнтованого підходу у систему фізичної підготовки майбутніх офіцерів спирається на комплекс методологічних підходів, ключовими серед яких є компетентнісний, діяльнісний та аксіологічний. Компетентнісний підхід забезпечує спрямованість освітнього процесу не лише на засвоєння теоретичних знань і рухових умінь, а й на формування інтегральних професійно значущих компетентностей – організаційних, лідерських, стратегічних, комунікативних і психофізичних. Діяльнісний підхід акцентує увагу на активному залученні здобувачів до моделювання ситуацій майбутньої професійної діяльності, розв'язанні практичних завдань та втіленні принципу

навчання через дію (learning by doing), що особливо ефективно виявляється у процесі фізичної підготовки з елементами бойового моделювання. Аксіологічний підхід орієнтований на формування ціннісного ставлення до військової служби, потреби у фізичному самовдосконаленні, готовності до служіння та високої відповідальності; у межах проєктної діяльності курсанти не лише опановують технічні й фізичні компоненти підготовки, але й усвідомлюють значущість своїх дій у контексті загальновійськових, гуманітарних і державницьких цілей.

Застосування проєктно-орієнтованого підходу у фізичній підготовці майбутніх офіцерів потребує специфічного педагогічного впливу, який враховує особливості військово-професійної діяльності, вимоги до бойової готовності, психофізіологічні навантаження та організаційні умови функціонування ЗВО оборонного профілю. Основними характеристиками цього підходу виступають тактична й бойова спрямованість навчальних проєктів, моделювання бойових ситуацій у змісті фізичних вправ із додаванням стресових чинників, перевантажень, часових обмежень; домінування командних форм взаємодії, які відповідають реальній структурі взаємодії у підрозділах; міждисциплінарна інтеграція фізичної, психологічної та тактичної підготовки в межах єдиного навчального завдання; застосування формативного оцінювання, яке сприяє саморефлексії, формуванню зворотного зв'язку і коригуванню індивідуальної траєкторії розвитку кожного здобувача (Авзалова, Рефель, 2023; Мельников, 2018).

Таким чином, проєктно-орієнтований підхід у системі фізичної підготовки майбутніх офіцерів виконує не лише дидактичну функцію, а й відіграє важливу мотиваційно-ціннісну, соціально-комунікативну та операційну роль, оскільки сприяє формуванню професійної готовності здобувачів до реальних викликів військової служби та зміцнює їхнє фізичне, моральне і стратегічне самозабезпечення у бойових умовах.

Фізична підготовка в закладах вищої військової освіти є одним з провідних складників професійного становлення майбутніх офіцерів, оскільки безпосередньо впливає на рівень їхньої бойової готовності, психофізіологічної стійкості, витривалості, здатності до оперативного реагування в умовах стресу та екстремальних навантажень. Її структура охоплює загальну фізичну підготовку (розвиток базових рухових якостей – сили, витривалості, координації тощо), спеціальну підготовку (спрямовану на набуття навичок, необхідних для виконання службово-бойових завдань), прикладну фізичну підготовку (моделювання ситуацій майбутньої діяльності), а також контрольні-оцінювальні заходи (тестування рівня фізичної готовності). Разом із тим, аналіз сучасної освітньої практики свідчить про низку системних проблем, що обмежують ефективність фізичної підготовки курсантів військових ЗВО (Моргунов, Хацаюк, Ковальов, Соколов, Лозовий, 2021).

Серед найбільш актуальних проблем варто виокремити зростаючий рівень формалізму, коли заняття проводяться за шаблонними схемами без врахування індивідуальних особливостей курсантів, специфіки майбутньої служби або актуальних тактичних умов. Часто фізична підготовка існує ізольовано від інших компонентів військово-професійної підготовки (зокрема тактичної та психологічної), що знижує її прикладну спрямованість. Додатковою проблемою є зниження внутрішньої мотивації курсантів до фізичного самовдосконалення через відсутність чіткого зв'язку між фізичними вправами та реальними завданнями, які можуть постати перед офіцером у зоні бойових дій. Спостерігається також недостатнє використання ситуаційного підходу, зокрема – змодельованих бойових ситуацій, тренінгів у стресових умовах, багатокомпонентних фізичних дій.

У зв'язку з цим виникає об'єктивна потреба в трансформації фізичної підготовки майбутніх офіцерів з урахуванням сучасних викликів, пов'язаних зі зміною характеру збройної боротьби, зростанням ролі мобільності, стресостійкості, командної взаємодії та швидкості прийняття рішень. Основними напрямками такої трансформації мають стати: переорієнтація змісту підготовки на досягнення прикладного результату, інтеграція фізичної підготовки з бойовою, тактичною та психологічною складовими, активне впровадження інноваційних педагогічних технологій, що сприяють персоналізації освітнього процесу, створення умов для самостійного та командного проєктування фізичних тренувань, а також застосування критеріїв оцінювання, орієнтованих не лише на показники фізичного стану, а й на готовність до виконання бойових завдань у реальних умовах. У цьому контексті фізична підготовка має бути переосмислена не як сукупність нормативів і рухових навичок, а як системна діяльність, що забезпечує гармонійне поєднання фізичних, інтелектуальних і психологічних ресурсів майбутнього офіцера для ефективного виконання професійних функцій у будь-яких умовах (Хоменко, Феніч, 2023; Ярмач, Чепурний, 2024).

На основі аналізу комплексу літературних джерел нами встановлено, що реалізація проєктно-орієнтованого підходу у фізичній підготовці майбутніх офіцерів передбачає створення цілісної педагогічної моделі, що базується на принципах цілеспрямованості, практичної доцільності, міждисциплінарної інтеграції та розвитку суб'єктної позиції курсантів; така модель має відповідати сучасним викликам військово-професійної освіти та сприяти підвищенню ефективності формування бойової витривалості, стійкості, рішучості й командної злагодженості. Основу моделі становлять

принципи побудови навчальних проєктів, які враховують як особливості фізичної підготовки, так і специфіку військового середовища. Ключовими з них є: командна взаємодія, яка забезпечує згуртованість майбутніх офіцерів і формує навички спільного планування, відповідальності та лідерства; орієнтація на конкретні бойові ситуації, що дозволяє підвищити прикладну значущість фізичних навантажень і стимулює мотивацію курсантів; варіативність та модульність планування фізичних навантажень, що дає змогу індивідуалізувати тренування відповідно до функціональних можливостей кожного учасника і водночас дотримуватись логіки загального бойового завдання.

Структура реалізації проєктного підходу в межах фізичної підготовки включає п'ять етапів: постановка завдання – формулювання реалістичної бойової ситуації з визначенням мети, ресурсів і очікуваних результатів; аналітика – колективний аналіз умов виконання із врахуванням фізичних, тактичних і психологічних чинників; планування – розподіл ролей, визначення методів навантаження та алгоритму дій; реалізація проєкту – практичне виконання завдання у форматі змодельованої бойової операції чи тренінгу; самооцінка і рефлексія – аналіз ефективності дій, командної взаємодії та особистих результатів (Куришко, 2022; Хоменко, Феніч, 2023).

Отже, запропонована модель проєктно-орієнтованої фізичної підготовки забезпечує умови для системної інтеграції теорії і практики, підвищення мотивації курсантів, розвитку лідерського потенціалу та формування готовності до виконання складних завдань у сучасному бойовому середовищі.

Висновок. Аналіз теоретико-методологічних засад і освітньої практики фізичної підготовки майбутніх офіцерів засвідчує актуальність переосмислення її змісту, цілей і технологічного забезпечення в умовах сучасної трансформації військової освіти. Традиційні моделі фізичного тренування, зосереджені переважно на формальному виконанні нормативів, не відповідають сучасним вимогам до бойової готовності та професійної мобільності військовослужбовців. Це обумовлює потребу в інноваційному переоснащенні навчального процесу з урахуванням практичної орієнтації, індивідуалізації підготовки та мотиваційної залученості курсантів. Проєктно-орієнтована фізична підготовка розглядається ефективною педагогічною стратегією, що дозволяє органічно інтегрувати фізичну, тактичну та психофізіологічну складники. Сформульована модель проєктно-орієнтованої фізичної підготовки майбутніх офіцерів базується на принципах командної роботи, орієнтації на бойові ситуації, гнучкого планування фізичних навантажень, а також чіткої послідовності етапів реалізації проєктів – від постановки завдання до самооцінки. Запропоновані приклади навчальних проєктів свідчать про високу ефективність застосування цього підходу для наближення фізичної підготовки до реалій сучасної військової служби.

Подальші наукові розвідки доцільно зосередити на емпіричному вивченні ефективності впровадження проєктно-орієнтованого підходу у фізичну підготовку майбутніх офіцерів у контексті конкретних спеціалізацій військової діяльності; окремим напрямом досліджень має стати моделювання індивідуальних траєкторій фізичної підготовки курсантів з урахуванням їхнього психофізіологічного профілю, бойової спеціалізації та рівня адаптаційних можливостей.

Список використаних джерел

- Авзалова, Д. О., Рефель, В. І. (2023). Фізична підготовка і спорт військовослужбовців у вищих військових навчальних закладах України та зарубіжних країн. *Грааль науки*, 29, 365-370.
- Куришко, Є. А. (2022). Аналіз досвіду впровадження військових вправ у арміях провідних країн НАТО. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*, 9 (154), 50-54.
- Мельников, А. В. (2018). Концептуальні положення підготовки майбутніх офіцерів Державної прикордонної служби України до фізичного виховання особового складу. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини*, 11, 233-245.
- Моргунов, О. А., Хацаюк, О. В., Ковальов, І. М., Соколов, О. А., Лозовий, Є. А. (2021). Удосконалення нормативної бази навчальної дисципліни «Спеціальна фізична підготовка» майбутніх офіцерів Національної поліції України та поліцейських різних категорій. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 75, 2, 38-44.
- Хацаюк, О. В., Єлісєєва, О. С., Жуков, В. Л., Клименко, В. П., Бережний, Ю. М. (2020). Модель формування готовності майбутніх офіцерів-правоохоронців до застосування заходів фізичного впливу в різних умовах службово-оперативної діяльності. *Інноваційна педагогіка*, 29, 174-178.
- Хоменко, П., Феніч, Р. (2023). Професійно-прикладна фізична підготовка майбутніх офіцерів в умовах моделювання умов бойової діяльності. *Педагогічні науки*, 82, 35-39. Взято з <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/22874>
- Ярмак, О. М., Чепурний, В. А. (2024). Аналіз програм фізичної підготовки майбутніх офіцерів країн-членів НАТО. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної*

культури (фізична культура і спорт), 1 (173), 39-43. DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.1\(173\).39](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.1(173).39)

References

- Avzalova, D. O., & Refel, V. I. (2023). Fizychna pidhotovka i sport viiskovosluzhbovtiv u vyshchikh viiskovykh navchalnykh zakladakh Ukrainy ta zarubizhnykh krain [Physical training and sports of military personnel in higher military educational institutions of Ukraine and foreign countries]. *Hraal nauky [The Grail of Science]*, 29, 365-370 [in Ukrainian].
- Khatsaiuk, O. V., Yelisieieva, O. S., Zhukov, V. L., Klymenko, V. P., & Berezhnyi, Yu. M. (2020). Model formuvannia hotovnosti maibutnikh ofitseriv-pravookhorontiv do zastosuvannia zakhodiv fizychnoho vplyvu v riznykh umovakh sluzhbovo-operativnoi diialnosti [Model of formation of readiness of future law enforcement officers to use physical force in various conditions of official and operational activity]. *Innovatsiina pedahohika [Innovative pedagogy]*, 29, 174-178 [in Ukrainian].
- Khomenko, P., & Fenich, R. (2023). Profesiino-prykladna fizychna pidhotovka maibutnikh ofitseriv v umovakh modeliuvannia umov boiovoi diialnosti [Professional and applied physical training of future officers in conditions of simulation of combat conditions]. *Pedahohichni nauky [Pedagogical Sciences]*, 82, 35-39. Retrieved from <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/22874> [in Ukrainian].
- Kuryshko, Ye. A. (2022). Analiz dosvidu vprovadzhennia viiskovykh vprav u armiakh providnykh krain NATO [Analysis of the experience of implementing military exercises in the armies of leading NATO countries]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriya 15: Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizychna kultura i sport) [Scientific Journal of the National Polytechnic University named after M. P. Dragomanov. Series 15: Scientific and Pedagogical Problems of Physical Culture (Physical Culture and Sports)]*, 9 (154), 50-54 [in Ukrainian].
- Melnikov, A. V. (2018). Kontseptualni polozhennia pidhotovky maibutnikh ofitseriv Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy do fizychnoho vykhovannia osobovoho skladu [Conceptual provisions for the training of future officers of the State Border Service of Ukraine for physical education of personnel]. *Visnyk Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohienka. Fizyчне vykhovannia, sport i zdorovia liudyny [Bulletin of the Ivan Ohienko Kamianets-Podilskyi National University. Physical Education, Sports and Human Health]*, 11, 233-245 [in Ukrainian].
- Morhunov, O. A., Khatsaiuk, O. V., Kovalov, I. M., Sokolov, O. A., & Lozovyi, Ye. A. (2021). Udoskonalennia normatyvnoi bazy navchalnoi dystsypliny "Spetsialna fizychna pidhotovka" maibutnikh ofitseriv Natsionalnoi politsii Ukrainy ta politseiskyykh riznykh katehori [Improving the regulatory framework of the educational discipline "Special Physical Training" for future officers of the National Police of Ukraine and police officers of various categories]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh [Pedagogy of the formation of a creative personality in higher and general education schools]*, 75, 2, 227-240 [in Ukrainian].
- Yarmak, O. M., & Chepurnyi, V. A. (2024). Analiz prohram fizychnoi pidhotovky maibutnikh ofitseriv krain-chleniv NATO [Analysis of physical training programs for future officers of NATO member countries]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriya 15: Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizychna kultura i sport) [Scientific Journal of the National Polytechnic University named after M. P. Dragomanov. Series 15: Scientific and Pedagogical Problems of Physical Culture (Physical Culture and Sports)]*, 1 (173), 39-43. DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.1\(173\).39](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.1(173).39) [in Ukrainian].

KRAVCHENKO L.

Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine

USTILOVSKIY R.

Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine, Ukraine

SERII O.

The Kruty Heroes Military Institute of Telecommunications and Information Technology, Kyiv, Ukraine

PROJECT-BASED APPROACH IN THE PHYSICAL TRAINING OF FUTURE OFFICERS: INTEGRATING THEORY AND PRACTICE

This article offers a theoretical and pedagogical rationale for the implementation of project-based learning (PBL) within the system of physical training for future officers. The relevance of this issue is driven by the objective need to transform traditional approaches to the professional preparation of military personnel at defense-sector higher education institutions amid dynamic changes in national security, and rising demands for mobility, versatility, psychophysical resilience, and adaptability among officer candidates. It is emphasized that physical training, as an essential component of military-professional education, must become more practice-oriented, reflect real-world combat scenarios, and be fully integrated with tactical, psychological, and leadership development within the educational process.

The methodological foundation of the study encompasses competency-based, activity-based, and axiological approaches. Project-based learning in the context of physical training is positioned not only as an educational technology but also as an effective mechanism for cultivating critical officer competencies, such as operating under non-standard conditions, decision-making under time pressure, demonstrating leadership, organizing unit-level cooperation, and withstanding intense physical and psychological stress. The article identifies several pressing issues

affecting current physical training practices among cadets, including diminished motivation, standardized lesson structures, disconnect between prescribed exercises and actual combat tasks, and formalistic approaches to assessment.

The article proposes a pedagogical model for integrating project-based learning into physical training, comprising five interrelated stages: task formulation, situational analysis, action planning, practical implementation, and reflective self-assessment. The findings suggest that project-based learning holds significant potential to transform physical training for future officers by increasing cadet motivation, promoting active learner engagement, fostering independent thinking, and enhancing preparedness for complex operational environments.

Promising directions for further research include adapting the model to the specific needs of various military branches, developing tools for individualized physical readiness monitoring, and expanding digital support systems for managing training-related educational projects.

Key words: *physical training; future officers; project-based approach; military education; combat readiness; pedagogical model; competency-based approach; innovative technologies; integration of theory and practice.*

Стаття надійшла до редакції 04.05.2025 р.

УДК 378.016:[159.9:37

DOI [HTTPS://DOI.ORG/10.33989/2075-146X.2025.36.339444](https://doi.org/10.33989/2075-146X.2025.36.339444)

ОЛЕКСАНДР КУЧЕРЯВИЙ

ORCID: 0000-0001-5469-0949

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Київ

СИСТЕМА ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Стаття присвячена пошуку і висвітленню структурних компонентів системи вдосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти України в національно, - регіонально, - і особистісно-потребнісному вимірах. Схарактеризовано концептуальне бачення досягнення поставленої мети на обраній теоретико-методологічній платформі. На його основі розкриваються такі структурні компоненти різнорівневої системи як особливої цілісності: 1) цільовий; 2) на рівні ЗВО: інституційно-перетворювальний; 3) на рівні кафедри: діяльнісно-інноваційний; 4) на рівні особистості викладача: управлінсько-самодіяльнісний; 5) на рівні особистості студента: особистісно-й професійно-саморозвивальний. Визначаються функції кожного компонента і зв'язки між ними.

Ключові слова: *система, структурні компоненти системи, викладання, вдосконалення, психолого-педагогічні дисципліни, заклади вищої освіти, цілісність*

Постановка проблеми. Рух до цілей відновлення всіх сфер суспільного виробництва у повоєнний період уже сьогодні вимагає забезпечення адекватності соціальним потребам нових концепцій і цільових програм розвитку закладів вищої освіти, включення в них потужного психолого-педагогічного складника. Йдеться про опертя стратегії поступу освітніх установ на такі інноваційні моделі психолого-педагогічної підготовки здобувачів вищої освіти, які в умовах війни і після неї мають потенціал для переведення навчально-виховної дійсності на ступінь якості відповідно до потреб суспільства у національному відродженні з урахуванням чинника його психопедагогізації й потреб майбутніх фахівців у цілісному розвитку – особистісно-професійному і професійно-культурному. Однак склалася ситуація, коли, з одного боку, має місце відповідний запит практики, але, з другого – результати оцінювання наукового дискурсу у цій площині свідчать про те, що його представникам бракує цілісного підходу до побудови системного уявлення про сутність соціально й особистісно необхідної психолого-педагогічної освіти повоєнного часу. Тобто нагальною є проблема обґрунтування цілісної багаторівневої системи вдосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти, яка функціонує на основі механізму єдності професійної свідомості й самосвідомості особистості майбутнього фахівця.